

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ

ΜΕΛΕΤΗ

ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

Το έργο αυτό συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση - Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ+). Η σχετική πράξη έχει ενταχθεί με την με α.π. 3097/20-10-2023 / (ΑΔΑ: ΨΗ2Γ7Λ9-ΗΘΚ) Απόφαση Ένταξης του Περιφερειάρχη Ηπείρου στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ήπειρος 2021-2027» με τίτλο «Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής Ηπείρου» με κωδικό ΟΠΣ (MIS) 6002242. Με την υπ' αριθ. Πρωτ. 109818/21-11-2023 ΕΠΟ/187 (ΑΔΑ: 68ΚΘΗ-ΜΑ7) συλλογική απόφαση, η πράξη εντάχθηκε στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων έτους 2023 ως ενάριθμο έργο με κωδικό 2023ΕΠ01870016

Η παρούσα έκθεση υλοποιήθηκε στο πλαίσιο λειτουργίας του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής Ηπείρου και του Υποέργου (2) «Συνέχιση Υποστήριξης λειτουργίας Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής»

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΗΠΕΙΡΟΣ
2021-2027

- **Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ**

Η διακήρυξη του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, που τέθηκε σε ισχύ την 1η Δεκεμβρίου 2009, επιβεβαιώνει -λαμβάνοντας υπόψη τις αρμοδιότητες και τις δράσεις της ΕΕ, καθώς και την αρχή της επικουρικότητας- τα δικαιώματα που προκύπτουν ιδίως από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις και τις κοινές διεθνείς υποχρεώσεις των χωρών της ΕΕ, τη σύμβαση για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, τους κοινωνικούς χάρτες που έχουν ψηφιστεί από την ΕΕ και από το Συμβούλιο της Ευρώπης και τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Ο χάρτης, παρέχοντας διαφάνεια και σαφήνεια στα θεμελιώδη δικαιώματα και ελευθερίες, δημιουργεί νομική ασφάλεια στην ΕΕ. Μάλιστα, το άρθρο 26 του Χάρτη, εστιάζει στην ένταξη των ατόμων με αναπηρία τονίζοντας ότι αυτά πρέπει να επωφελούνται μέτρων που θα τους εξασφαλίζουν την αυτονομία, την κοινωνική και επαγγελματική ένταξη και τη συμμετοχή στον κοινοτικό βίο.

- **Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων**

Το 2017 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο της Ευρώπης και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διακήρυξαν τον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων ως την «πυξίδα» για το σχεδιασμό των πολιτικών απασχόλησης και των κοινωνικών πολιτικών. Συγκεκριμένα, η Αρχή 17 «Ένταξη των Ατόμων με Αναπηρία» προβλέπει ότι:

«τα άτομα με αναπηρία έχουν δικαίωμα σε εισοδηματική στήριξη που διασφαλίζει αξιοπρεπή διαβίωση, υπηρεσίες που τους επιτρέπουν να συμμετέχουν στην αγορά εργασίας και στην κοινωνία, και εργασιακό περιβάλλον προσαρμοσμένο στις ανάγκες τους.»

- **Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Αναπηρία «Ένωση Ισότητας-Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2021-2030»**

Σε συνέχεια της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Αναπηρία 2010-2020 που έθεσε τις βάσεις για την άρση των εμποδίων και των αποκλίσεων που βιώνουν 87 εκ. Ευρωπαίοι πολίτες με

αναπηρία, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε την άνοιξη του 2021 τη νέα Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Αναπηρία 2021-2030.¹ Η νέα Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Αναπηρία προτείνει την ανάληψη συντονισμένων δράσεων σε εθνικό και σε ενωσιακό επίπεδο -με την ΕΕ είτε να μοιράζεται την αρμοδιότητα με τα κράτη μέλη της είτε να έχει υποστηρικτικό ρόλο, προς την περαιτέρω άρση των εμποδίων που αντιμετωπίζουν οι Ευρωπαίοι πολίτες με αναπηρία- στοχεύοντας στην περαιτέρω εφαρμογή της Αρχής 17 «Ένταξη των Ατόμων με Αναπηρία» του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων.² Στην Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Αναπηρία 2021-2030 έχουν συμπεριληφθεί ένα σύνολο δράσεων και εμβληματικών πρωτοβουλιών από όλα τα πεδία πολιτικής που αφορούν τα άτομα με αναπηρία. Ειδικότερα, οι δράσεις και οι πρωτοβουλίες που έχουν συμπεριληφθεί στη Στρατηγική έχουν ταξινομηθεί στους ακόλουθους τέσσερις άξονες:

I) Προσβασιμότητα - Ένας παράγοντας διευκόλυνσης της άσκησης των δικαιωμάτων, της αυτονομίας και της ισότητας

II) Απόλαυση των δικαιωμάτων της ΕΕ.

III) Αξιοπρεπής ποιότητα ζωής και ανεξάρτητη διαβίωση

IV) Ίση πρόσβαση και μη διάκριση

Πιο συγκεκριμένα, ο άξονας I εστιάζει σε δράσεις γύρω από την προσβασιμότητα, αντιμετωπίζοντάς την ως ένα παράγοντα κλειδί για την πλήρη άσκηση και απόλαυση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, της αυτονομίας τους και της ισότητάς του με του πολίτες χωρίς αναπηρία. Στον άξονα II «Απόλαυση των δικαιωμάτων της ΕΕ» έχουν συμπεριληφθεί δράσεις που αφορούν στην ελεύθερη κυκλοφορία και διαμονή των πολιτών της ΕΕ με αναπηρία όπως και στην ενίσχυση της συμμετοχής των ατόμων με αναπηρία στη δημοκρατική διαδικασία. Η δημιουργία και χορήγηση της Ευρωπαϊκής Κάρτας Αναπηρίας σε όλους της Ευρωπαίους πολίτες με αναπηρία που τη δικαιούνται μέχρι τα τέλη του 2023 και η αναγνώριση της από όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ αποτελεί παράδειγμα εμβληματικής

πρωτοβουλίας της Στρατηγικής. Δράσεις που αφορούν στη διαβίωση στην κοινότητα και την ανεξάρτητη διαβίωση, την ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων για νέες θέσεις απασχόλησης, την ενίσχυση της πρόσβασης σε ποιοτικές και βιώσιμες θέσεις εργασίες και την πρόσβαση στην κοινωνική προστασία έχουν συμπεριληφθεί στον άξονα III «Αξιοπρεπής ποιότητα ζωής και ανεξάρτητη διαβίωση» της Στρατηγικής. Τέλος, ο άξονας IV «Ίση πρόσβαση και μη διάκριση» προβλέπει δράσεις που αφορούν, μεταξύ άλλων, στην πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία: στη δικαιοσύνη, την υγεία, την κοινωνική προστασία, την εκπαίδευση, τον πολιτισμό, τον τουρισμό και τον αθλητισμό.

ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΗ ΤΩΝ ΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΦΟΡΕΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

Στην Περιφέρεια Ηπείρου υπάρχει ένα ευρύ φάσμα κοινωνικών υπηρεσιών και δομών Δημόσιου και Ιδιωτικού χαρακτήρα, οι οποίες βρίσκονται στη διάθεση όλων των πολιτών και κυρίως αυτών που ανήκουν στις ευπαθείς και ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού και χρειάζονται την υποστήριξη της πολιτείας ώστε νατύχουν μιας αξιοπρεπούς διαβίωσης και της ευκαιρίας να απολαμβάνουν ίσα δικαιώματα στην υγεία, την εργασία, την εκπαίδευση και τις εκάστοτε προνοιακές παροχές.

Η Διεύθυνση Κοινωνικής Μέριμνας είναι η καθ' ύλην αρμόδια υπηρεσία σε επίπεδο Περιφέρειας η οποία ασκεί αρμοδιότητες προνοιακού χαρακτήρα που αφορούν την οικογένεια, το παιδί, τους ηλικιωμένους, άτομα με αναπηρίες και ευπαθείς πληθυσμιακές ομάδες, καθώς και αρμοδιότητες που ανάγονται στην κοινωνική και οικονομική στήριξη ευπαθών ομάδων του πληθυσμού. Επίσης, ασκεί αρμοδιότητες σχεδιασμού, παρακολούθησης και αξιολόγησης της περιφερειακής στρατηγικής για την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική συνοχή (Πε.Σ.Κ.Ε.) καθώς και την καταγραφή και συνεχή επικαιροποίηση του χάρτη των κοινωνικών υπηρεσιών.

Από το 2018, με την υπ' αριθμ. 100770/09-10-2018 (ΑΔΑ: 6ΜΓΑ7Λ9-Δ5Κ) απόφαση του Περιφερειάρχη Ηπείρου, η Οργανική Μονάδα της Περιφέρειας Ηπείρου στην οποία έχει μεταβιβαστεί η αρμοδιότητα του «Επιμέρους Σημείου Αναφοράς του Συντονιστικού Μηχανισμού για την παρακολούθηση της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των Ατόμων με αναπηρίες» είναι η Διεύθυνση Κοινωνικής Μέριμνας της Περιφέρειας Ηπείρου.

Στα πλαίσια αυτών των αρμοδιοτήτων και συγκεκριμένα από την έναρξη της εφαρμογής του «Προγράμματος Καλλικράτης», έτος 2011 και εντεύθεν, έχει γίνει μια συστηματική προσπάθεια καταγραφής όλων των κοινωνικών υπηρεσιών και δομών ώστε να δημιουργηθεί η πλήρης χαρτογράφηση των φορέων της κοινωνικής πολιτικής και παράλληλα επιχειρείται συχνά η επικαιροποίηση όλων αυτών στοιχείων.

Επίσης έχει γίνει ομαδοποίηση των δράσεων που αφορούν την εφαρμογή των πολιτικών κοινωνικής φροντίδας, δημιουργώντας τους κάτωθι πέντε τομείς ανάλογα με την ομάδα στόχο, ώστε να είναι ευκολότερη και η παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων αλλά και η ανίχνευση των νέων αναγκών:

Τομέας Προστασίας Οικογένειας και Παιδιού

Τομέας Προστασίας και αποκατάστασης ΑΜΕΑ

Τομέας Προστασίας Τρίτης Ηλικίας

Τομέας Υγείας και Ψυχικής Υγείας

Τομέας Προστασίας ειδικών και ευάλωτων ομάδων – καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού

Στον Τομέα Προστασίας και αποκατάστασης των Ατόμων με Αναπηρία υπάρχουν οι κάτωθι φορείς, δομές και υπηρεσίες ανά Περιφερειακή Ενότητα (αριθμητική αποτύπωση)

ΦΟΡΕΙΣ, ΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ					
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΦΟΡΕΑ-ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ-ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Π.Ε ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	Π.Ε ΑΡΤΑΣ	Π.Ε. ΠΡΕΒΕΖΑΣ	Π.Ε. ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	1(ΕΔΡΑΣ)				
ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ	1	1	1	1	4
ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΗΜΩΝ(επί συνόλου 18 δήμων)	1	1	1	1	4
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ(ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ)	1				1

ΚΕΝΤΡΑ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΔΗΜΩΝ	3	2	2	3	10
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ (ΚΚΠΗ – ΝΠΔΔ Κλειστές δομές ΑΜΕΑ - ηλικιωμένων και προστασίας του παιδιού)	1 (Θεραπευτήριο χρονίως πασχόντων)			1 (Θεραπευτήριο χρονίως πασχόντων)	2
ΚΕ.ΦΙ.ΑΠ. (Κέντρο Φυσικής και Ιατρικής Αποκατάστασης) ΝΠΔΔ		1	1		2
ΚΕΝΤΡΑ ΑΠΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ –Κ.Α.Α. ΝΠΙΔ	1 (Ανοιχτής και κλειστής νοσηλείας)				1
Κ.Α.Α. ΔΙΗΜΕΡΕΥΣΗΣ –ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ –ΚΔΗΦ-ΝΠΙΔ	1	2			3
ΣΤΕΓΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΜΕΝΗΣ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΑΜΕΑ –ΣΥΔ- ΝΠΙΔ	8				8
ΚΔΑΠ-ΜΕΑ (Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών και Ατόμων με Αναπηρία)	6	1	1		8
<u>ΤΟΜΕΑΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ</u> Ψυχιατρικές Κλινικές Νοσοκομείων	1	1			2
ΚΕΝΤΡΑ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ	1		1	1	3
ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΠΑΙΔΙΟΥ ΚΑΙ ΕΦΗΒΟΥ ΚΟ.ΚΕ.ΨΥ.Π.Ε.	1				1
ΜΟΝΑΔΕΣ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΨΥΧΙΚΑ ΠΑΣΧΟΝΤΩΝ –ΞΕΝΩΝΕΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΤΡΟΦΕΙΑ	5	2	1	1	9
ΚΙΝΗΤΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ	1(Γεωγραφική ακτίνα Ιωαννίνων-Θεσπρωτίας)				1
ΚΕΝΤΡΑ ΗΜΕΡΑΣ ΨΥΧΙΚΑ ΠΑΣΧΟΝΤΩΝ	1				1
ΚΕΝΤΡΑ ΗΜΕΡΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΟΙΑ	1				1
ΣΤΕΓΗ ΑΥΤΙΣΤΙΚΩΝ ΑΤΟΜΩΝ – ΚΛΕΙΣΤΗ ΔΟΜΗ- ΝΠΙΔ	1				1

ΣΥΛΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΣΩΜΑΤΕΙΑ ΑΜΕΑ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ	10	7	4	3	24
---	----	---	---	---	----

Πηγή : Δ/ση Κοινωνικής Μέριμνας Περιφέρειας Ηπείρου, Ιδία Επεξεργασία

Η χαρτογράφηση των δομών και φορέων είναι πολύ σημαντική διότι αποτελεί χρήσιμο εργαλείο στην δικτύωση των υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας για τα άτομα με αναπηρία , συμβάλει στην ολιστική αντιμετώπιση των προβλημάτων τους και μας δίνει την δυνατότητα να προχωρήσουμε σε πληρέστερο σχεδιασμός για την προώθηση νέων πολιτικών και την δημιουργία νέων δομών που θα συμβάλλουν στην εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης και αποτελεσματικής κοινωνικής πολιτικής για την Αναπηρία.

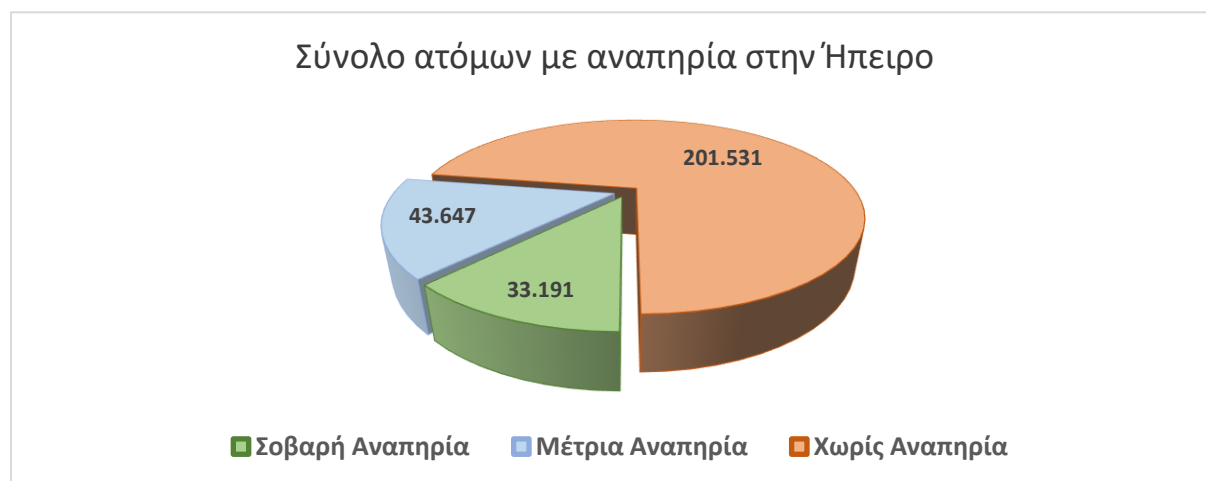

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΣΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ

Το 2020, το 27,6% των πολιτών (16 ετών και άνω) που διαμένουν στην Ήπειρο αντιμετωπίζουν κάποιου βαθμού περιορισμό δραστηριότητας/αναπηρία, ενώ 33.191 πολίτες αναφέρουν ότι αντιμετωπίζουν σοβαρό περιορισμό/αναπηρία. Ως προς το φύλο, το 55,6% των ατόμων με αναπηρία στην Περιφέρεια, είναι γυναίκες.

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ 16 ΕΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝΩ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ (SILC, 2020)				
Κατάσταση αναπηρίας	Σοβαρή Αναπηρία	Μέτρια Αναπηρία	Χωρίς Αναπηρία	Σύνολο
Πλήθος	33.191	43.647	201.531	278.369
%	11,9%	15,7%	72,4%	

Πηγή: Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας

Πηγή: Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας

Η έκταση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού είναι ιδιαίτερα εκτεταμένη στα άτομα με αναπηρία που διαμένουν στην Ήπειρο, αφού πάνω από 6 στους 10 κατοίκους με σοβαρή

αναπηρία (ηλικίας 18-64) βρίσκεται στο φάσμα της φτώχειας ή/και του αποκλεισμού, καταγράφοντας το 4ο υψηλότερο ποσοστό φτωχών και αποκλεισμένων (62,8%) στον πληθυσμό των ατόμων με σοβαρή αναπηρία, μεταξύ των Περιφερειών της χώρας.

Τα νοικοκυριά της Περιφέρειας που έχουν μέλη με ανάγκες φροντίδας ή υποστήριξης (λόγω αναπηρίας/ηλικίας ή χρόνιας πάθησης), αναφέρουν σε ποσοστό που ανέρχεται μόλις στο 20,5% ότι έχουν την οικονομική δυνατότητα να καλύψουν πλήρως τις εξειδικευμένες ανάγκες αυτών των μελών, ενώ το 34,4% αυτών των νοικοκυριών, αδυνατούν πλήρως να ανταπεξέλθουν στις εξειδικευμένες ανάγκες του/των ατόμου/ων (για παράδειγμα σε εξειδικευμένες υπηρεσίες φροντίδας, αποκατάστασης, εκπαίδευσης ή αγοράς τεχνικών βοηθημάτων).

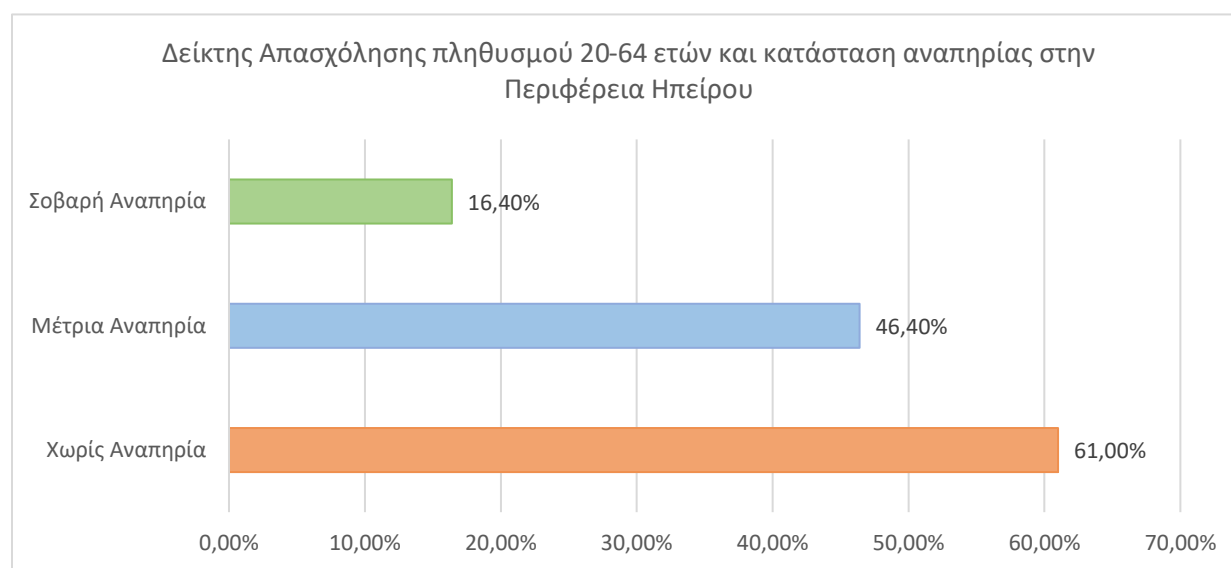
Στη συντριπτική πλειονότητα αυτών των νοικοκυριών, οι ανάγκες φροντίδας και υποστήριξης των μελών βαρύνουν πρωτίστως τα ίδια τα μέλη τους, τα οποία παρέχουν προσωπικά την αναγκαία φροντίδα σε ποσοστό 88% (11,4% των νοικοκυριών αναφέρουν ως βασικό τρόπο κάλυψης των αναγκών την ιδιωτική δαπάνη για τη χρήση ιδιωτικών υπηρεσιών φροντίδας κατ' οίκον). Ωστόσο, στην Ήπειρο καταγράφεται επίσης ένα από τα υψηλότερα ποσοστά νοικοκυριών με μέλη που χρήζουν φροντίδας/υποστήριξης που αναφέρουν είτε ως βασικό αλλά κυρίως ως συμπληρωματικό τρόπο κάλυψης των αναγκών φροντίδας τη χρήση δημόσιων υπηρεσιών φροντίδας ή βοήθειας κατ' οίκον (40,7%).

Η εναρμόνιση της οικογενειακής με την επαγγελματική και κοινωνική ζωή είναι δύσκολη για τα μέλη των οικογενειών με άτομα που χρήζουν φροντίδας στην περιφέρεια Ηπείρου. Το 53,5% των νοικοκυριών που τα μέλη τους έχουν αναλάβει την φροντίδα /υποστήριξη του/των ατόμου/ων με χρόνιο πρόβλημα υγείας, αναπηρία ή μεγάλη ηλικία, δηλώνουν ότι τα μέλη-φροντιστές έχουν περιορίσει «πολύ» και «πάρα πολύ» τις συνήθεις δραστηριότητές του/τους (προσωπική και οικογενειακή ζωή, εργασία, εκπαίδευση, συμμετοχή σε αθλητικές ή ψυχαγωγικές δραστηριότητες κ.ά.) προκειμένου να μπορεί/ούν να ανταπεξέλθει/ουν στις ανάγκες του/των ατόμου/ων που φροντίζει/ουν.

Οι φραγμοί που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία στην Περιφέρεια είναι ιδιαίτερα σοβαροί στο πεδίο της απασχόλησης. Στην Ήπειρο καταγράφεται ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά -μεταξύ των Περιφερειών της χώρας- συμμετοχής στην απασχόληση των ατόμων με σοβαρή αναπηρία, το οποίο αγγίζει μόλις το 16,4% (Ελλάδα: 24,3%), παρότι στον πληθυσμό χωρίς αναπηρία, η περιφέρεια Ηπείρου καταγράφει ένα ποσοστό απασχόλησης 61%.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ 20-64 ΕΤΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ (SILC,2020)				
Κατάσταση αναπηρίας	Σοβαρή Αναπηρία	Μέτρια Αναπηρία	Χωρίς Αναπηρία	Σύνολο
Ποσοστό %	16,4%	46,4%	61,0%	58,5%

Πηγή: Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας

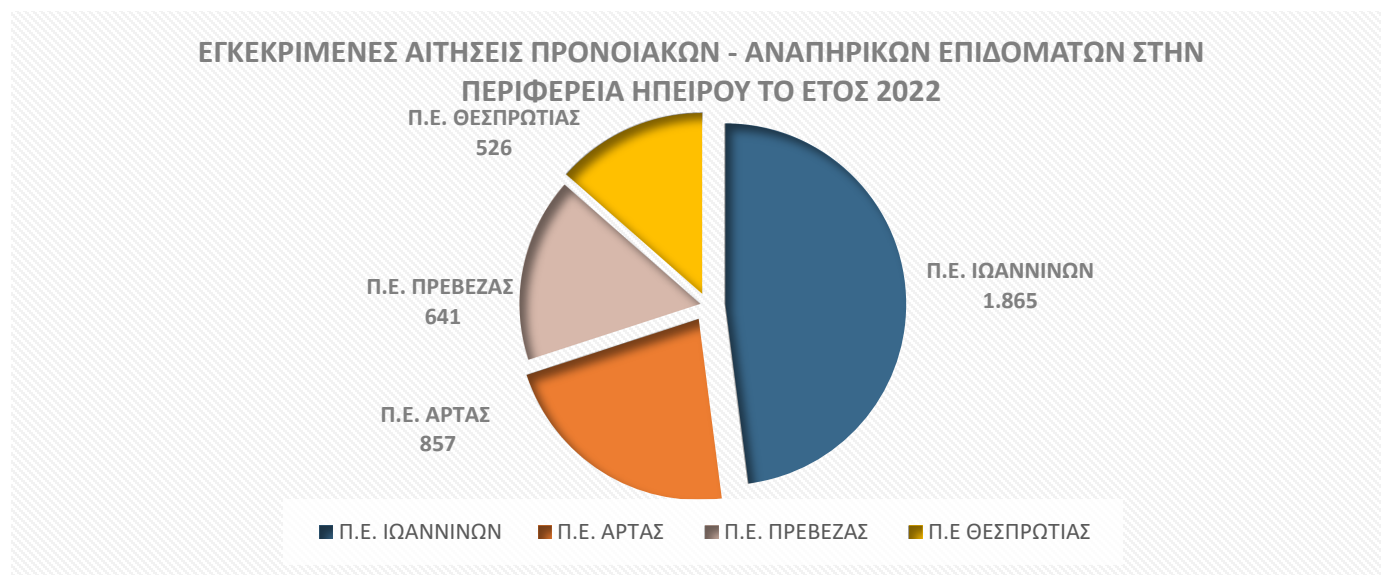
Πηγή: Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας

Από το σύνολο των απασχολούμενων με αναπηρία (ανεξαρτήτως βαθμού), μόνο το 14,9% δηλώνουν ότι απολαμβάνουν (είτε πλήρως είτε εν μέρει) τις εύλογες προσαρμογές (Ναι, πλήρως: 7,4% /Εν μέρει: 7,5%), ποσοστό που επίσης συγκαταλέγεται μεταξύ των χαμηλότερων στην επικράτεια (Ελλάδα: 20%).

Σε συνεργασία με την ΗΔΙΚΑ συγκεντρώσαμε στοιχεία των προνοικών παροχών και επιδομάτων που χορηγεί ο Οργανισμός ΟΠΕΚΑ με στόχο την οικονομική στήριξη και την κοινωνική ένταξη των οικογενειών και των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού. Για το έτος 2022 οι αιτήσεις ανά κατηγορία επιδομάτων και ανά Περιφερειακή Ενότητα αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΠΡΟΝΟΙΑΚΑ ΑΝΑΠΗΡΙΚΑ ΕΠΙΔΟΜΑΤΑ Εγκεκριμένες αιτήσεις , αρχικές και παρατάσεις εντός του 2022
Π.Ε. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	1.865
Π.Ε. ΑΡΤΑΣ	857
Π.Ε. ΠΡΕΒΕΖΑΣ	641
Π.Ε ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	526
ΣΥΝΟΛΑ	3.889

Πηγή: ΗΔΙΚΑ , Ιδία Επεξεργασία

Πηγή: ΗΔΙΚΑ , Ιδία Επεξεργασία

Στον παρακάτω πίνακα αποτυπώνουμε τα αριθμητικά στοιχεία των Δελτίων Μετακίνησης ΑμεΑ που έχουν εκδοθεί και ανανεωθεί, από όλες τις Περιφερειακές Ενότητες της Περιφέρειας Ηπείρου, κατά το έτος 2022.

ΔΕΛΤΙΑ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΗΣ ΑμεΑ ΕΤΟΥΣ 2022 ανά ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ Π. ΗΠΕΙΡΟΥ			
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	Αριθμός νέων εκδοθέντων Δελτίων Μετακίνησης ΑμεΑ	Αριθμός ανανεωθέντων Δελτίων Μετακίνησης ΑμεΑ	Συνολικός αριθμός Δελτίων Μετακίνησης ΑμεΑ
Π.Ε. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	1376	161	1537
Π.Ε. ΑΡΤΑΣ	-	-	682
Π.Ε. ΠΡΕΒΕΖΑΣ	54	222	276
Π.Ε. ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	78	259	337

Πηγή: ΗΔΙΚΑ , Ιδία Επεξεργασία

Η Διεύθυνση Κοινωνικής Μέριμνας Περιφέρειας Ηπείρου αποτελεί “Επιμέρους Σημείο Αναφοράς” σε Περιφερειακό Επίπεδο για την Εφαρμογή της Σύμβασης του Ο.Η.Ε. για την διασφάλιση των δικαιωμάτων των Ατόμων με Αναπηρία και κλήθηκε από το Υπουργείο Τουρισμού και σε συνεργασία με το Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής να αποτυπώσει και να καταγράψει την υφισταμένη κατάσταση σχετικά με τον προσβάσιμο τουρισμό στην Περιφέρεια Ηπείρου.

Η έννοια του «Προσβάσιμου Τουρισμού» αναφέρεται στον τουρισμό που καλύπτει τις ανάγκες του μέγιστου δυνατού φάσματος καταναλωτών-επισκεπτών. Επιτρέπει σε όλους, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με μόνιμες ή προσωρινές αναπηρίες ή άλλες ιδιαίτερες απαιτήσεις πρόσβασης, των ηλικιωμένων ατόμων και των οικογενειών με μικρά παιδιά να απολαμβάνουν και να συμμετέχουν σε κάθε τουριστική δραστηριότητα με αυτονομία, ισότητα και αξιοπρέπεια, μέσω της προσφοράς καθολικά σχεδιασμένων τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών.

Αναγκαία προϋπόθεση για την ανάπτυξη του Προσβάσιμου Τουρισμού αποτελεί η διασφάλιση της προσβασιμότητας σε ολόκληρη την τουριστική αλυσίδα. Για τον λόγο αυτόν η έρευνα πραγματοποιήθηκε με βάση τις εξής κάτωθι ενότητες:

A. Δίκτυο Μεταφορών

B. Δομημένο Περιβάλλον

Γ. Φυσικό Περιβάλλον

Δ. Ψηφιακό Περιβάλλον και Μάρκετινγκ

Ε. Τουριστικό Περιβάλλον

ΣΤ. Κατάρτιση/Εκπαίδευση Στελεχών

Ζ. Γενικού περιεχομένου

Τα Σημεία Αναφοράς των Περιφερειών κλήθηκαν αρχικά να απευθυνθούν κατά λόγο αρμοδιότητας σε διάφορους φορείς σε επίπεδο Περιφέρειας ή Περιφερειακών Ενοτήτων σχετικά με τις απαντήσεις στα επιμέρους ερωτήματα. Στη συνέχεια συλλέχθηκαν οι πληροφορίες προκειμένου να συμπληρωθεί διαδικτυακά το ερωτηματολόγιο.

Η συνδρομή των φορέων στην ορθή συμπλήρωση του εν λόγω ερωτηματολογίου ήταν ιδιαίτερα σημαντική καθώς θα βοηθήσει σε μια αρχική αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης στις Περιφέρειες της Χώρας και κατ' επέκταση, θα συμβάλει σε μια συγκεκριμένη στόχευση και χάραξη στρατηγικής εκ μέρους του Υπουργείου Τουρισμού.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Παρακάτω ακολουθεί το ερωτηματολόγιο το οποίο συμπληρώθηκε από την Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Κοινωνικής Μέρимνας της Περιφέρειας Ηπείρου σε συνεργασία με στελέχη του Παρατηρητήριου Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής. Τα στοιχεία τα οποία χρησιμοποιήθηκαν για την σύνταξη του ερωτηματολογίου αντλήθηκαν από Διευθύνσεις της Περιφέρειας, Τοπικές Ομοσπονδίες ΑμεΑ, Διαχειριστική Αρχή ΕΣΠΑ, Δήμους, τοπικές Ενώσεις Ξενοδόχων, ΚΤΕΛ κ.α.)

Α. ΔΙΚΤΥΟ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ

1. Πώς θα χαρακτηρίζατε βάσει τεκμηρίωσης το επίπεδο προσβασιμότητας των κάτωθι υποδομών και παρεχόμενων υπηρεσιών στην Περιφέρειά σας;

	Ιδιαίτερα Ανεπαρκές	Ανεπαρκές	Μέτριο	Επαρκές	Πολύ Επαρκές
	1	2	3	4	5
Εγκαταστάσεις Αεροδρομίων/Λιμένων/ Σταθμών, μέσων σταθερής τροχιάς (τρένο, μετρό, τραμ)					V

Δημόσια Συγκοινωνία (π.χ. αστικά και υπεραστικά λεωφορεία)		V			
Τουριστικά Λεωφορεία	V				
Ενοικιαζόμενα αυτοκίνητα	V				
Αυτοκίνητα Δημόσιας Χρήσης (Ταξί)	V				
Ενοικιαζόμενα ποδήλατα	V				
Εθνικό οδικό δίκτυο/ Τοπικό οδικό δίκτυο				V	

2. Σε ποιο βαθμό οι παρακάτω προτάσεις αντιστοιχούν στην κατάσταση προσβασιμότητας στην Περιφέρειά σας βάσει τεκμηρίωσης;

	Καθόλου	Σχεδόν Καθόλου	Μέτρια	Πολύ	Πάρα Πολύ
	1	2	3	4	5
Μη επαρκής προσφορά δημόσιων και ιδιωτικών προσβάσιμων μεταφορικών μέσων					V
Ανεπαρκείς/κακές συνδέσεις στο εσωτερικό της Περιφέρειας ή με άλλες Περιφέρειες		V			
Καθυστερήσεις/αναξιοπιστία μεταφορικών μέσω			V		
Πολύ ακριβά μεταφορικά μέσα			V		
Μη καταρτισμένο σε θέματα ΑμΕΑ προσωπικό στις μεταφορές				V	
Μη κατάλληλες προδιαγραφές στα μεταφορικά μέσα για εμποδιζόμενα άτομα/ΑμΕΑ				V	

Ανεπαρκής σήμανση σε MMM, οδικό δίκτυο, αερολιμένες, λιμένες, σταθμούς				V	
---	--	--	--	---	--

B. ΔΟΜΗΜΕΝΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

3. Για κάθε μια από τις παρακάτω κατηγορίες παρακαλούμε συμπληρώστε τον αριθμό των προσβάσιμων υποδομών στην περιφέρειά σας:

A.	<50	>50
	1	2
Δημόσια κτίρια		V
Πολιτιστικά Κτίρια (μουσεία, πινακοθήκες κ.λπ.)		V
Θέατρα, κινηματογράφοι	V	
Αρχαιολογικοί χώροι/Μνημεία		V
Κτίρια Υγείας (Νοσοκομεία, κλινικές, Κέντρα Υγείας, ιαματικά λουτρά)	V	
Πλατείες-Πεζοδρόμια-Πεζόδρομοι		V
Αθλητικές εγκαταστάσεις (στάδια, γήπεδα, κλπ.)		V
Συνεδριακά κέντρα	V	
B.	<100	>100
	1	2
Εμπορικά καταστήματα και εμπορικά κέντρα		V
Καταστήματα Εστίασης		V

4. Οι δήμοι της Περιφέρειάς σας έχουν προβεί σε σύνταξη Σχεδίου Αστικής Προσβασιμότητας (ΣΑΠ);

A. Ναι ☒

B. Όχι ☐

4α. Εάν ναι, παρακαλούμε σημειώστε τον αντίστοιχο αριθμό των Δήμων επί του συνόλου των Δήμων τις περιφέρειάς σας, καθώς και σε πόσους έχουν εγκριθεί τα εν λόγω ΣΑΠ.

Επί συνόλου 18 Δήμων ανταποκρίθηκαν οι πέντε (5) εκ των οποίων :

- Δύο έχουν εγκεκριμένο ΣΑΠ
- Δύο σε διαδικασία ολοκλήρωσης εκπόνησης
- Ένας απάντησε αρνητικά

5. Σε ποιο βαθμό έχει η Περιφέρειά σας (συμπεριλαμβανομένων των Δήμων του πεδίου αρμοδιότητάς της) αξιοποιήσει τα παρακάτω προγράμματα χρηματοδότησης για την ένταξη έργων προσβασιμότητας;

	Καθόλου	Σχεδόν καθόλου	Μέτρια	Πολύ	Πάρα Πολύ
	1	2	3	4	5
ΠΕΠ-ΕΣΠΑ 2021-2027	✓				
Διακρατικά Προγράμματα (π.χ. Interreg)	✓				
Άλλα χρηματοδοτικά εργαλεία (π.χ. Ίδιοι πόροι Περιφέρειας, Χορηγίες)	✓				
Πρόγραμμα απογραφής στοιχείων κτιρίων δημοσίου ενδιαφέροντος (πλατφόρμα ΤΕΕ) για την αποκατάσταση της προσβασιμότητας	✓				

Γ. ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

6. Σε ποιο βαθμό οι παρακάτω κατηγορίες διαθέτουν εγκαταστάσεις προσβάσιμων υποδομών στην Περιφέρειά σας;

	<10	>10
	1	2
Παραλίες	✓	
Λίμνες/Ποτάμια	✓	

Άλση & Πάρκα	V	
Περιαστικά δάση & Δάση	V	

7. Πώς κρίνετε το επίπεδο των έργων που έχουν γίνει έως σήμερα στην ευρύτερη περιοχή της Περιφέρειάς σας για την ανάδειξη της προσβασιμότητας στα κάτωθι;

	Ιδιαίτερα Ανεπαρκές	Ανεπαρκές	Μέτριο	Επαρκές	Πολύ Επαρκές
	1	2	3	4	5
Συστήματα πρόσβασης σε παραλία & θάλασσα			V		
Συστήματα πρόσβασης σε λίμνες/ποτάμια		V			
Σημάνσεις και ελεύθερες ζώνες όδευσης πεζών/τυφλών χωρίς εμπόδια κτλ. σε Άλση & Πάρκα		V			
Σημάνσεις και δημιουργία συστημάτων πρόσβασης σε Περιαστικά δάση & Εθνικούς Δρυμούς		V			

Δ. ΨΗΦΙΑΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ & ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ

8. Πώς αξιολογείτε την προσβασιμότητα στο ψηφιακό περιβάλλον της Περιφέρειάς σας όσον αφορά τα κάτωθι;

	Ιδιαίτερα Ανεπαρκές	Ανεπαρκές	Μέτριο	Επαρκές	Πολύ Επαρκές
	1	2	3	4	5
Κεντρικό ιστότοπο σύμφωνα με το πρότυπο WCAG (Web Content Accessibility)				V	

Guidelines) 2.1 Επίπεδο ΑΑ, Οδηγία (ΕΕ) 2016/2102)					
Πληροφόρηση γενικότερου τουριστικού ενδιαφέροντος				V	
Πληροφόρηση για προσβάσιμες τουριστικές υπηρεσίες σε όλο το εύρος της τουριστικής αλυσίδας		V			
Ενσωμάτωση «έξυπνων» εφαρμογών στις προσφερόμενες ηλεκτρονικές υπηρεσίες (π.χ. information kiosks)		V			

9. Η Περιφέρειά σας έχει εντάξει ενέργειες προβολής και προώθησης για την προσβασιμότητα;

	ΝΑΙ	ΟΧΙ	
	1	2	Εάν ΝΑΙ, παρακαλώ σημειώστε αναφορικά ποιες είναι.
Στην κατάρτιση στρατηγικών τουριστικών σχεδίων μάρκετινγκ		V	
Στο σχέδιο τουριστικής προβολής της Περιφέρειας		V	
Στη διοργάνωση θεματικών εκδηλώσεων για τον προσβάσιμο τουρισμό		V	
Στην online και offline ενημέρωση των επιχειρηματιών εντός και εκτός Περιφέρειας για τις δράσεις της Περιφέρειας για τον προσβάσιμο τουρισμό		V	

Ε. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

10. Ποια από τις παρακάτω ειδικές μορφές τουρισμού προκρίνετε ως την πιο σημαντική για την Περιφέρειά σας (μπορείτε να συμπληρώσετε παραπάνω από μία):

		Γιατί προκρίνετε ως πιο σημαντικές τις επιλέξιμες ειδικές μορφές τουρισμού;
➤ Αθλητικός (Τουρισμός αθλητικών διοργανώσεων, Τουρισμός υπαίθριων δραστηριοτήτων αθλητικής αναψυχής, Ποδηλατικός τουρισμός, Προπονητικός τουρισμός)	✓	Τα αθλητικά δρώμενα που λαμβάνουν χώρα τα τελευταία χρόνια είναι πάρα πολλά και έχουν πανελλαδική , ακόμα και πανευρωπαϊκή εμβέλεια. Επίσης πραγματοποιούνται πλήθος αθλητικών εκδηλώσεων στα πλαίσια του Αθλητικού Τουρισμού.
➤ Θαλάσσιος (Κρουαζιέρα, Yachting, Θαλάσσιες & Παράκτιες δραστηριότητες αναψυχής, Καταδυτικός)	✓	Λόγω του μεγάλου αριθμού σε παράκτιες περιοχές , καθώς και της δυνατότητας για ελλιμένιση σκαφών αναψυχής υπάρχει μεγάλη επισκεψιμότητα από εγχώριο τουρισμό αλλά και από κράτη της Μεσογείου. Επίσης υπάρχει μεγάλος και σύγχρονος Κρατικός Λιμένας στην Ηγουμενίτσα με τουριστικά και εμπορικά πλοία προς Ιταλία και λοιπά ευρωπαϊκά κράτη .
➤ Πολιτιστικός (Τουρισμός Πόλης, Νεολαίας, Θρησκευτικός – Προσκυνηματικός, Κινηματογραφικός)	✓	Τα πολιτιστικά δρώμενα είναι πάρα πολλά και λαμβάνουν χώρα σε όλες τις περιοχές της Ηπείρου, λόγω της φυσικής ομορφιάς και της πληθώρας των πολιτιστικών συλλόγων που δραστηριοποιούνται στην περιοχή. Επίσης υπάρχει πολύ μεγάλος αριθμός θρησκευτικών μνημείων (μονές – τόποι όπου έζησαν Άγιοι του Χριστιανισμού) με μεγάλη επισκεψιμότητα.
➤ Συνεδριακός	✓	Πολλά μεγάλα Συνέδρια , κυρίως Ιατρικά και Κοινωνικής φροντίδας, αλλά και σχετικά με την σύγχρονη Τεχνολογία και την βιώσιμη ανάπτυξη (πρωτογενής παραγωγικός τομέας) πραγματοποιούνται κυρίως στην πόλη των Ιωαννίνων , λόγω της ύπαρξης του Πανεπιστημίου .

➤ Τουρισμός Υγείας (Ιατρικός, Ιαματικός-Θερμαλιστικός, Ευεξίας)	V	Μεγάλη επισκεψιμότητα λόγω των δύο μεγάλων Νοσοκομείων , κυρίως του Πανεπιστημιακού . Ιαματικές πηγές οι οποίες έχουν αξιοποιηθεί (Αμάραντος και Καβάσιλα Κόνιτσας)
➤ Υπαίθρου (Αγροτουρισμός, Οινοτουρισμός, Οικοτουρισμός-Πράσινο Τουρισμός, Περιηγητικές διαδρομές – πεζοπορία)	V	Πλούσια φυσική παραγωγή και τοπικά προϊόντα με ονομασία προέλευσης (τυριά Μετσόβου - κρασί και τσίπουρο Ζίτσας). Αγροτουρισμός με πολλά προϊόντα από μικρές συνεταιριστικές ομάδες ή γυναικείου συνεταιρισμούς. Διάνυση και αξιοποίηση των υφιστάμενων παραδοσιακών Μονοπατιών -κυρίως στον ορεινό όγκο και στους Εθνικούς Δρυμούς) Πολλά πέτρινα γεφύρια , ποτάμια και λίμνες ιδιαίτερου φυσικού κάλλους , παραδοσιακοί οικισμοί με πολλούς παραδοσιακούς ξενώνες . Εναλλακτικός τουρισμός με rafting και κανο-καγιάκ .

11. Παρακαλούμε συμπληρώστε τις ενέργειες για την ενίσχυση της προσβασιμότητας στις ειδικές μορφές τουρισμού που θεωρείτε σημαντικές για την Περιφέρειά σας.

	Καμιά ενέργεια	Σε φάση σχεδιασμού	Σε φάση υλοποίησης	
	1	2	3	Παρακαλώ σημειώστε τα τυχόν έργα/δράσεις
Ένταξη σε χρηματοδοτικό πρόγραμμα ΠΕΠ – ΕΣΠΑ 2021-2027	V			
Θεματική προβολή μέσω τουριστικού σχεδίου μάρκετινγκ	V			
Διακρατικά Προγράμματα (π.χ. Interreg)	V			
Άλλα χρηματοδοτικά εργαλεία (π.χ. ίδιοι πόροι Περιφέρειας,	V			

προγράμματα, ΥΠΕΣ, χορηγίες)				
Τουριστικά Καταλύματα (Ξενοδοχεία, κάμπινγκ, Ενοικιαζόμενα Δωμάτια, τουριστικές επιπλωμένες κατοικίες και επαύλεις)	V			

12. Παρακαλούμε να αναφέρετε τυχόν έργα ή δράσεις της Περιφέρειάς σας με άλλους φορείς σχετικούς με τον προσβάσιμο τουρισμό.

	Καμιά ενέργεια	Σε φάση σχεδιασμού	Σε φάση υλοποίησης	
	1	2	3	Παρακαλώ σημειώστε τα τυχόν έργα/δράσεις
Υπουργείο Τουρισμού	V			
Άλλους δημόσιους φορείς	V			
Τοπικούς/εθνικούς διεθνείς φορείς σε θέματα προσβασιμότητας (συμπεριλ. Και τοπικών/εθνικών/διεθνών αναπηρικών φορέων	V			

ΣΤ. ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ – ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΕΛΕΧΩΝ (από Γενική Δ/νση Εσωτερικής Λειτουργίας)

13. Πώς αξιολογείτε το επίπεδο κατάρτισης/εκπαίδευσης στελεχών της Περιφέρειάς σας για τα κάτωθι;

	Ιδιαίτερα Ανεπαρκές	Ανεπαρκές	Μέτριο	Επαρκές	Πολύ Επαρκές
	1	2	3	4	5
Υποστήριξη αγοράς του προσβάσιμου τουρισμού		V			

Ανάδειξη θεμάτων σχετικά με την προσβασιμότητα και την υποστήριξη των ομάδων που αναφέρεται ο προσβάσιμος τουρισμός		V			
Ενημέρωση των επαγγελματιών/στελεχών των τουριστικών επιχειρήσεων σε θέματα προσβασιμότητας	V				
Ενημέρωση σε σχολεία και κοινωνικούς φορείς για τα οφέλη από τον προσβάσιμο τουρισμό	V				

14. Έχει προβεί η Περιφέρειά σας σε κατάρτιση/εκπαίδευση στελεχών της Περιφέρειας σε θέματα προσβασιμότητας σχετικά με την:

	ΝΑΙ	ΟΧΙ	
	1	2	Εάν ΝΑΙ, παρακαλώ σημειώστε αναλυτικά σε ποιες δράσεις αφορά
Υποστήριξη αγοράς του προσβάσιμου τουρισμού		V	
Ανάδειξη θεμάτων σχετικά με την προσβασιμότητα και την υποστήριξη των ομάδων που αναφέρεται ο προσβάσιμος τουρισμός	V		Η Διεύθυνση Κοινωνικής Μέριμνας , ως Σημείο Αναφοράς , σε συνεργασία με την Επιτροπή Προσβασιμότητας Περιφέρειας Ηπείρου , το Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης και Συλλόγους ΑΜΕΑ της Ηπείρου πραγματοποιούν ημερίδες ενημέρωσης και δράσεις ευαισθητοποίησης των πολιτών .
Ενημέρωση των επαγγελματιών/στελεχών των τουριστικών επιχειρήσεων σε θέματα προσβασιμότητας και οφέλους από τον προσβάσιμο τουρισμό		V	

Ενημέρωση σε σχολεία και κοινωνικούς φορείς για τα οφέλη από τον προσβάσιμο τουρισμό		V	
--	--	---	--

Z. ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

15. Ποια θεωρείτε τα σημαντικότερα εμπόδια έλλειψης ενεργειών προσβασιμότητας στην Περιφέρειά σας;

Έλλειψη στρατηγικού σχεδίου	☐
Έλλειψη πόρων	V
Έλλειψη τεχνολογικών δεξιοτήτων	V
Έλλειψη πολιτικής βούλησης	☐
Έλλειψη διάχυσης πληροφόρησης σε θέματα προσβασιμότητας στο εσωτερικό του φορέα	☐
Έλλειψη σχετικής κουλτούρας	V